

УДК 336.71

Пахомова І.Г.¹, Шестопалова О.В.²

¹канд. економ. наук, доцент НУ «Запорізька політехніка»

²старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

**МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОГО ТА СТАБІЛЬНОГО
ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Останнім часом значна увага приділяється питанням післявоєнної відбудови України, в тому числі джерелам ресурсів, які можуть бути задіяні в цьому процесі.

За оцінками національних та міжнародних експертних інститутів, втрати ВВП України у 2022 році внаслідок військової агресії РФ можуть становити від 30% до 50%.

В абсолютних цифрах у цінах 2021 року це відповідатиме 1,6-2,7 трильйонів гривень (56-92 млрд доларів США) "невиробленої" продукції упродовж року.

Окрім того, матеріальні збитки внаслідок масштабних руйнувань інфраструктурних та цивільних об'єктів оцінюють від 500 до 1000 млрд доларів США.

Відновлення ВВП України до докризового рівня потребуватиме залучення міжнародного фінансування фондів з відбудови економіки України та активізації фіскального та монетарного інструментарію з метою відновлення інвестиційних процесів в Україні.

Щодо стану ліквідності банківської системи, то ліквідність банківської системи (депозитні сертифікати + кореспондентські рахунки) досягла рекордних значень з початку воєнної агресії РФ і становила 227 млрд грн (+9,2 млрд грн за тиждень), в т. ч.:

- у депозитних сертифікатах НБУ – 170,1 млрд грн (+2,6 млрд грн за тиждень);

- на кореспондентських рахунках в НБУ – 56,7 млрд грн (+6,7 млрд грн за тиждень).

Ще близько 50 млрд грн банківської ліквідності знаходиться у вигляді готівки в касах банків.

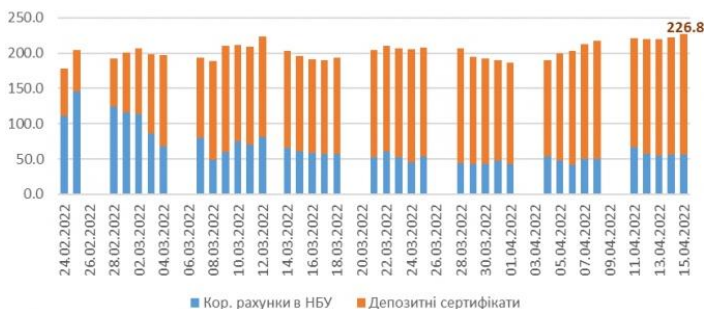

Рис.1. Загальна ліквідність банківської системи, млрд. грн

Зростання банківської ліквідності майже повністю пояснюється нарощуванням державних витрат шляхом боргового їх фінансування, що призвело до збільшення грошової маси в економіці на 23 млрд грн (за тиждень), з яких близько 10 млрд грн поповнили ліквідність банків, а решта 13 млрд грн – було абсорбовано НБУ через інші монетарні операції (погашення довгострокових кредитів рефінансування тощо).

Поточні цифри ліквідності є рекордними для банківської системи за всю економічну історію України.

Загальна ліквідність перевищує норматив ліквідності (55 млрд грн) в 4 рази.

Співвідношення ліквідності банків до ліквідних зобов'язань банків в квітні 2022 р. повернулося до докризового рівня – 15%.

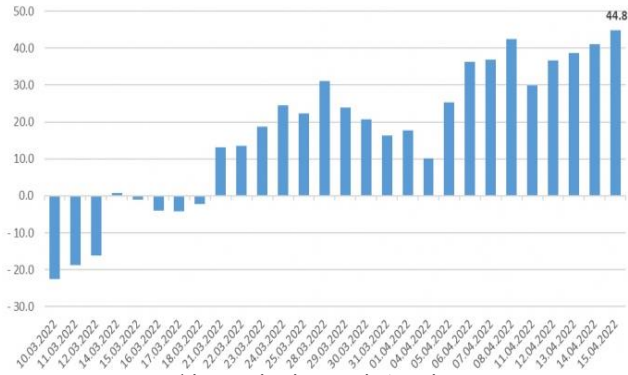

Рис.2. Структурний профіцит ліквідності банківської системи, млрд. грн

Висока ліквідність банківської системи спостерігається на тлі низького рівня монетизації економіки (менше 40% ВВП).

Поряд з загальною ліквідністю зростає і структурний профіцит ліквідності (депозитні сертифікати мінус кредити рефінансування), який станом на 15.04.2022 р. досяг 45 млрд грн (рекордне значення з початку війни).

Наявність структурного профіциту означає, що банківська система в цілому не потребує додаткового фондування. Надлишкова ліквідність генерує пасивні чисті доходи банків (процентні доходи за депозитними сертифікатами НБУ, процентні витрати за кредитами, рефінансування НБУ). Тривалий структурний профіцит перешкоджає адекватній трансмісії процентної ставки, оскільки призводить до зниження банками депозитних процентних ставок, розширення процентної маржі банківської системи. Структурний профіцит ліквідності банківської системи України спостерігається вже 4-й рік поспіль. В минулому році він в середньому складав 65 млрд грн, в позаминулому – 110 млрд грн. У квітні поточного року середні процентні ставки за строковими депозитами населення знизились ще на 75 б. п. (до 7,5% річних станом на 18.04), що майже вдвічі нижче інфляції.

В результаті маржа процентних ставок між новими кредитами та депозитами збільшилась до рекордних 8 б. п. Поряд з цим прибуток банківської системи за рік знаходиться на історично найвищому рівні (понад 90 млрд грн за станом на лютий 2022 року).

Рис. 3. Процентна маржа між ставками за новими кредитами та депозитами банків.

Отже, банківська система, навіть в нинішніх умовах воєнного стану, має достатній ресурс міцності для посилення своїх посередницьких функцій та розширення кредитної підтримки економіки – критично важливого джерела покриття проблем фінансування бізнесу.

Активізація кредитування також підвищуватиме попит банків на ресурси фондування, що скорочуватиме банківську процентну маржу та знижуватиме надлишковий профіцит ліквідності.

Звичайно, воєнні ризики критично загострюють питання гарантій та застави за кредитами. Уряд вже активізував та розширив державні програми кредитної підтримки суб'єктів бізнесу, що позитивно відобразилось на динаміці кредитування. Однак, бюджетні ресурси є обмеженими. Центральний банк зі свого боку може стимулювати кредитний процес шляхом реалізації інструментів пільгового цільового рефінансування банківських кредитів, або пом'якшення вимог фінансового регулювання кредитної діяльності, зокрема вимог до предметів застави.

Підтримка грошово-кредитних економічних відносин посилюватиме зв'язки фінансового та реального секторів економіки, що позитивно впливатиме на процес трансформації національних заощаджень в потенційні інвестиції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>

2. Офіційний сайт Рейтингу надійності банків [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://mind.ua/publications/20214379-rejting-nadiynosti-bankiv-za-pidsumkami-pershoyi-polovini-2022-roku>

3. Офіційний сайт рейтингу банків, яким довіряють СК [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://polis.ua/articles/Reytnynh-nadiynosti-bankiv-u-2022-rotsi>